

PO ODHODU BELGIJSKIH ČET IZ KONGA

EVROPA NE SME ZAPUSTITI AFRIKE

»Kongoški frank ima danes na svobodnem tržišču približno 7% vrednosti, ki jo je imel pred neodvisnostjo Konga«, je sredi avgusta javil svetovni tisk. In nekaj dni pozneje je izjavil Lumumba v razgovoru s časnikarji: »Kako naj Kongončani, po osemdesetih letih katoliškega in belgijskega katolicizma, še verujejo v Cerkev?«

Obžaloval je črnsko čarovništvo, črnsko verovanje in filozofijo, ki »so jih hoteli katoličani uničiti«.

In prav danes javlja svetovni tisk, da je pri spopadih med plemeni v deželi Kasai precej mrtvih.

Spričo teh in nešteti podobnih vesti, ki jih te dni najdemo v listih, se mora človek nehote vprašati: kaj bo z Afriko, ko bodo črnici prepuščeni samim sebi in bodo morali sami nositi vso odgovornost za svojo usodo? Ali bodo šli dalje po poti gospodarskega in kulturnega, po poti splošnega napredka, ali pa bodo zapadli spet v barbarstvo?

MANJKA PRAVA INTELIGENČNA PLAST

Odgovor na to vprašanje ni tako lahek, kot bi mislili. Dosedanje izkušnje z novimi afriškimi državami pa nedvomno dokazujejo, da se bo vsaj za neko dobo Afrika vrnila v preteklost, da bo zdrknila s kulturne ravni, na katero so jo s trudom dvigali misijoni in boljši elementi kolonialne uprave, ki so nudili mladim domačinom možnost študija v Evropi, in da se bo spet prepustila najbolj primitivnim nagonom. Skoro v vseh afriških deželah manjka prava inteligenčna plast, ki bi dala močnejši zagon napredku in bi bila sposobna organizirati politično, gospodarsko in kulturno življenje ter ohranila red v državni upravi. A tudi tam, kjer so kolonialna oblastva in misijoni ustvarili rahlo inteligenčno plast, stoji mnogi teh intelektualcev z eno nogo še vedno v barbarstvu. Prisvojili so si le zunanje oblike civilizacije — radi se lepo oblačijo in v tem pogledu celo pretiravajo, hlepe po »višji« življenjski ravni, žele si lepih stanovanj, avtomobilov, hladilnikov in belih žensk — ne zavedajo se pa, da pomeni kultura predvsem neko moralno zavest in odgovornost. V tem je vzrok, da vlada v vseh novih afriških državah silna korupcija. Nova črnska vladajoča plast hoče za vsako ceno obogatiti in brezobzirno izkorišča svojo oblast predvsem v lastno korist. Pravi idealizem jim je tuj in mnogokrat tudi resnični domoljubni čut.

DRŽAVA IN NAROD

Nove afriške države namreč niso nacionalne države, ampak popolnoma umetne tvorbe. Ko so Evropejci zasedali Afriko, so

začrtavali meje kolonij brez vsakega ozira na prebivalstvo. Važni so bili samo zemljepisni in gospodarski oziri. Dogajalo se je isto, kot če bi se bili kdaj črnici izkrcali v Evropi in si v njej uredili svoje kolonije, ozirajoč se samo na tok rek in na smer gorovij. Nove afriške države predstavljajo tako pravi koktail ras in plemen. Kongo šteje n. pr. okrog 200 plemen, ki so po besedah samega predstavnika osrednje kongoške vlade »pripravljena, da se pokoljejo med seboj«. Manjkata torej narodna zavest in idealizem, ki sta v mladih državah glavna elementa napredka, kot dokazuje n. pr. Izrael. Država in narod sta v Afriki dva popolnoma različna pojma. Posamezni politiki, kot n. pr. v Ghani, v Federaciji Mali, Gvineji ali v Kongu, bi radi »zvarili« iz množice plemen in narodnosti en sam narod in to kar na hitro, da bi utrdili državo, vendar pa je malo verjetno, da bi se jim to posrečilo. Taki poskusi nujno vodijo do diktature in končno do anarhije in razpada držav, kot zgovorno dokazujejo mnogi primeri iz evropske zgodovine. Zato je zatrdno pričakovati, da

čakajo vse mlade afriške države še burni časi in da se razmere v njih še dolgo ne bodo ustalile.

Tudi v gospodarskem in socialnem pogledu bodo napravile te države velik korak nazaj, kar spet dokazuje nesrečni Kongo. Vsaj na tem področju so kolonialna oblastva veliko napravila. Toda tanka črnska inteligenčna plast ni sposobna ohraniti teh pridobitev ali jih celo izboljšati. Svet napreduje mnogo hitreje, kot pa mu morejo te države slediti. Kdo bo preprečeval epidemije, skrbel za higieno, za porodnice, za zdravje otrok? Marsikje pride en zdravnik na 100.000 prebivalcev in več, in še ta je bil navadno Evropejec.

POMOČ V DRUGAČNI OBLIKI

Spričo vsega tega je jasno, da Evropa ne more in ne sme prepustiti Afrike njeni usodi, ampak da je še naprej odgovorna zanjo. Tudi v bodoče ji bo morala pomagati, seveda v drugačni obliki kakor doslej. S kakšnimi kolonialističnimi težnjami ne sme imeti ta pomoč nič skupnega. Najti bo treba nove oblike pomoči in sodelovanja.

Nove naloge Organizacije Združenih narodov

Pri tem bi morali igrati veliko vlogo Združeni narodi. Preko svojih organizmov, kot sta n. pr. FAO (Organizacija Združenih narodov za prehrano in oskrbo) ali UNESCO naj bi pomagali pri socialnem in kulturnem razvoju afriških držav. Vendar pa bi bilo treba ustvariti kakšne nove organizacije Združenih narodov, ki bi osredotočile svoje delovanje samo na Afriko in katerih naloga bi morala biti zlasti v tem, da nudijo Afriki gospodarsko pomoč ter strokovno osebje za razna področja, da se šibki državni ustroji ne bodo pokvarili in zatakneli. Evropske države in seveda Združene države bi morale prispevati po svojih močeh v sklade teh novih organizacij in kriti njihove proračune. Toda razvoj v Afriki bo zahteval ogromne vsote in zato bi morali biti prispevki precej višji, kot pa jih Amerika in Evropa doslej nudita Združenim narodom v ta namen. Vendar v tem ni problem, ker si mnoge evropske države, kot n. pr. Nemčija, zaradi svoje gospodarske moči lahko dovolijo neprimerno večjo pomoč. Nove organizacije ZN za pomoč Afriki pa bi morale zbrati strokovno in tehnično osebje med vsemi razvitimi evropskimi narodi. V takem primeru bi v Evropi še dolgo ne mogli govoriti o kaki hiperprodukciji intelektualcev ne na tehničnem in tudi ne na nobenem drugem področju.

To bi bila ena oblika pomoči Afriki. Dru-

ga bi morala biti v tem, da bi razvite in bogate evropske države nesebično »botrovale« tej ali oni novi državi v Afriki s tem, da bi tja še prav posebno usmerjale svojo gospodarsko pomoč in ji pomagale s strokovnim osebjem, ne da bi to izkoriščale v svoj prid. Koristi od takega iskreno mišljenega sodelovanja bi se s časom same pokazale. Taka oblika sodelovanja bi imela to prednost, da bi se zanjo laže navdušile širše množice prebivalstva, kot so n. pr. doslej pomagale pri konkretnih misijonskih pobudah. Če bodo ljudje vedeli, kam bo šel njihov denar, da gre za graditev te ali one bolnišnice, šole, ceste ali tovarne, bodo rajši pomagali in bodo lahko sproti sledili napredku v tisti afriški državi, ki jim bo tudi bolj prirastla k srcu. Kako naj bi bila taka pomoč organizirana, zlasti če pod posrednim ali neposrednim vodstvom dajajoče države ali v sodelovanju vlad dajajoče in sprejemajoče države, je stvar, ki bi jo bilo treba šele razčistiti, a s časom bi se gotovo izkristalizirale najuspešnejše oblike.

Gotovo pa je, da je Evropi in Ameriki naložena v tem pogledu velika odgovornost in da je v njunem lastnem interesu, da čim bolj in čimprej pomagata novim afriškim državam in narodom, če nočeta, da postanejo plen totalitarnih ideologij in sistemov ter kot njihova nezavedna sredstva še bolj ogroze svetovni mir.

M. Z.

RADIO TRST A

Nedelja, 4. septembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 17.40 Operne arije in dueti; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Zbor »Emil Adamič«; 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 5. septembra, ob: 18.00 »Lotte Lenya, igralca in pevka dveh dob in kontinentov«; 19.00 Oddaja za najmlajše: »Murenček s cvetne poljane«, pravljica (M. Kitek), igrajo člani RO; 20.30 V spomin Luigija Cherubinija ob 200-letnici rojstva: »Mez-dea«, opera v treh dej. Orkester in zbor milanskega gledališča »La Scala« vodi Tullio Serafin. Približno ob 21.30 »Opera, avtor in njegova doba«. Približno ob 22.20 »Mala literarna oddaja«.

Torek, 6. septembra, ob: 19.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 21.00 »Potovanje na Mars«, radijska zgodba (Ch. Chilton - B. Mihalič), igrajo člani RO; 22.00 Umetnost in življenje — Mirko Javornik: »XXI. Mednarodni fesaival filmske umetnosti v Benetkah«; 22.15 Simfonični koncert Orkestra slovenske filharmonije, ki ga vodi Bogo Leskovic — Bravničar: Slovenska plesna burleska, Ramovš: Scherzino za klavir in godala, Tajčevič: Sedem balkanskih plesov.

Sreda, 7. septembra, ob: 18.00 Z začaranice police — Valerija Kamenšek. »O hrabrem mravljinu Pepiju«; 19.00 Nove afriške države — Franc Jeza: »Nasledniki Francoske ekvatorilane Afrike«; 21.00 »H'ša ob rekli«, igra v treh dej. (Anna Bonacci - Mirko Javornik), igrajo člani RO; 22.15 Ansambel Aleksander Skale.

Četrtek, 8. septembra, ob: 18.00 »Zelena kuga«; 19.00 Evropa-stop! Iz popotne beležnice mladega rodu; 21.00 Obletnica tedna — Boris Mihalič: »Devetdeseta obletnica bitke pri Sedanu«; 21.15 V spomin Luigija Cherubinija — Requiem v c-molu v izvedbi zbora tržaškega gledališča »G. Verdi« in Tržaškega filharmoničnega orkestra. Dirigira Luigi Toffolo; 22.00 Iz sodobne književnosti — Vinko Beličič: »Anton Ingolič in njegov roman: Nebo nad domačijo«; 22.40 Pojeta Maja Gabor in Majda Sepe z orkestrom Franca Russa.

Petek, 9. septembra, ob: 18.00 »Jean Rostand, veliki biolog«; 19.00 Po davnih cestah — Fran Orožen: »Džingiskanove poštne zveze«; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.15 Koncert klarinetista Mihe Gunzeka, pri klavirju Marjan Lipovšek — Ramovš: Sonata za klarinet in klavir, Merku: Tri uspanke za Jasno, op. 26.

Sobota, 10. septembra, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.00 Koncert operne glasbe; 16.00 Znamenita dela starega veka — Miran Pavlin: »Palača kralja Kasyapa na vrhu levje pečine«; 17.00 Slovenske folklorne zasedbe; 18.00 Zena in dom; 19.00 Slovenski književniki v pismih — Martin Jevnikar: »Srečko Kosovel«; 20.40 Zbor »Vinko Vodopivec«; 21.00 »Potovanje na Mars«, radijska zgodba (Ch. Chilton - B. Mihalič), igrajo člani RO; 22.00 Zafred: Šesta simfonija za orkester. Izvaja Orkester RAI-TV iz Turnia, ki ga vodi Mario Rossi; 22.20 Poje Jelka Cvetežar z orkestrom Bojana Adamiča.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 4. septembra, **nedelja**: Ida, Zala
- 5. septembra, **ponedeljek**: Lovrenc
- 6. septembra, **torek**: Ljuba
- 7. septembra, **sreda**: Marko
- 8. septembra, **četrtek**: Marija, Adrijan
- 9. septembra, **petek**: Peter, Marij
- 10. septembra, **sobota**: Nikolaj

Pristanišče v Kopru

Zadnji teden je novo pristanišče v Kopru doseglo nov višek. Preseglo je namreč postavljeni cilj: 100 tisoč ton prometa v manj kot osmih mesecih. Medtem se nadaljujejo dela pri gradnji novega pomola, tako da se bo prihodnje leto promet še znatno povečal. Govori se tudi, da bodo Koper kmalu povezali tudi z železniško progo, kar bo mestu gotovo dalo še večji gospodarski zagon.

Krvavi atentat v Jordaniji

V zadnjih časih je bila pozornost svetovne javnosti osredotočena na dogodke v Afriki, medtem ko je v deželah Srednjega vzhoda nepričakovano dolgo vladal mir. V ponedeljek pa se je mestu Ammanu, prestolnici Jordanije, zgodilo nekaj, kar je iznenada pritegnilo nase pozornost vsega sveta.

Doslej še neznane osebe so položile v vladno palačo peklenjski stroj, ki je ob eksploziji popolnoma uničil urade ministrskega predsednika El Majalija in njegovih sodelavcev. Pri tem je El Majali zgubil življenje in z njim še 10 oseb, medtem ko je bilo drugih 47 oseb ranjenih.

Opazovalci sodijo, da je bil atentat pravzaprav namenjen 22-letnemu jordanskemu kralju Huseinu, ki bi se bil moral v ponedeljek sestati s svojim prvim ministrom, a slučaj je hotel, da je prišel na sestanek s četrtturno zamudo, kar mu je rešilo življenje.

Kralj Husein je v državi proglasil obredno stanje ter imenoval novega ministrskega predsednika. Ko so ga obiskali častnikarji, je izjavil, da sta dva nižja uradnika v obrambnem ministrstvu bila v zvezi z nekimi osebnostmi v Kairu in da sta po atentatu zbežala. Obtožil je obenem Združeno arabsko republiko, da je neposredno prizadeta pri umoru ministrskega predsednika El Majalija.

Kot znano, kralj Husein ni prijatelj niti z Naserjem niti s sosednimi Izraelci. Jordanija se namreč nahaja med Sirijo in Egiptom, ki sestavljata Združeno arabsko republiko, a nimata med seboj nobene zveze po kopnem. V Jordaniji živi nadalje okrog 400 tisoč palestinskih Arabcev, ki so povečini za priključitev k Združeni arabski republiko, česar pa Husein odločno odklanja. Čudno pa je, da je bil atentat izvršen prav nekaj dni potem, ko se je zaključilo zasedanje Arabske lige, na katerem sta prizadeti državi baje skoraj že rešili sporno palestinsko vprašanje.

Ker se je po atentatu razširila govorica, da se na jordanski meji zbirajo Naserjevi vojaki, ki se pripravljajo na vhod v Jordanijo, so na te dogodke postali pozorni tudi Izraelci. Ti so sicer nasprotniki kralja Huseina, vendar raje vidijo, da imajo za

soseda tudi Jordanijo, kot da jih obdaja le Naserjeva republika.

Zato so izjavili, da bi v primeru Naserjevega napada na Jordanijo, morali tudi sami poseči v spor. Zadeva je toliko bolj nevarna, ker bi se v to zadevo vmešale še druge države in zlasti velesile. Anglija je na primer že obljubila pomoč jordanskemu kralju.

Dogodki na Srednjem vzhodu so torej mnogo nevarnejši kot nemiri v Kongu, in znajo hudo ogroziti svetovni mir. Zato čakajo zlasti Organizacijo Združenih narodov še težki časi, v katerih se bo izkazalo, ali je res sposobna opravljati nalogo, zaradi katere je bila ustanovljena.

Maršal Tito o Kongu

Pred dnevi je jugoslovanski predsednik Tito dal ravnatelju agencije Tanjug izjavo, ki zadeva sedanje stanje v Kongu. Med drugim je dejal, da ima kongoška osrednja vlada vso pravico, da vzpostavi svojo oblast po vsem državnem ozemlju. O notranji ureditvi Konga pa bi moralo odločati samo kongoško prebivalstvo. Maršal Tito je tudi izjavil, da bi morale belgijske čete nemudoma zapustiti deželo, ker njihova prisotnost dobiva čedalje bolj značaj vmešavanja v notranje zadeve Konga. Zavezal pa se je za oddelke Združenih narodov, ki imajo po njegovem nalogo, da pomagajo urediti državo in utrditi oblast zakonite osrednje vlade.

Hammarškoeld protestira

Ker Belgija ni umaknila vseh svojih čet iz Konga do 29. avgusta, kot je določil Varnostni svet, je glavni tajnik Združenih narodov Dag Hammarskjöld poslal belgijski vladi protest ter zahteval, naj se umik preostalih vojakov čimprej izvede.

Hammarskjöld trdi, da je v vojaškem oporišču Kamini še 400 padalcev in nekaj tehničnega osebja, ki bi moralo po sklepu Varnostnega sveta že zapustiti kongoško ozemlje.

Predstavniki belgijske vlade je izjavil, da Hammarskjöld pretirava in da je prisotnost še nekaterih vojakov v Kongu treba pripisati dejstvu, da manjkajo prevozna letala. Poudaril je obenem, da bo Belgija izpolnila ukaz Združenih narodov.

V kongoški pokrajini Kasai, kjer so bogata ležišča najrazličnejših rud in ki so jo čete osrednje vlade zasedle šele pred kratkim, so baje nastali hudi boji med omenjenimi četami ter med domačimi plemenimi. Ta zahtevajo za svojo pokrajino široko avtonomijo, kar pa Lumumbova vlada odločno odklanja.

V Leopoldvillu, prestolnici Konga, pa so vesti iz Kasaija zanikali.

Vse za denar

V Milanu je neka zlatarna izdala serijo zlatih novcev v spomin na letošnje olimpiade. Na kovancih, ki imajo obliko že nekoliko obrabljenih starorimskih zlatnikov, so vrezane glave dvanajstih zmagovalcev na modernih olimpiadah. Vsak spominski novček stane 8500 lir, vseh dvanajst skupaj v žametni šatulji pa 100.000 lir.

Spor zaradi Berlina

Oblastva komunistične Vzhodne Nemčije so te dni hudo omejila promet med Zahodno Nemčijo in zahodnim delom Berlina ter promet med obema deloma bivše nemške prestolnice. S temi ukrepi namreč hočejo doseči, da bi se čim manj beguncev iz vzhodnih pokrajin udeležilo kongresa, ki se za nekaj dni prične v zahodnem Berlinu.

Proti omenjenim omejitvam so vojaški poveljniki zahodnih sil odločno protestirali pri sovjetskem vojaškem poveljniku, češ da je ukrep vzhodnonemških oblastev v nasprotju z določili potsdamskega dogovora in zato nezakonit. Kljub protestu pa se obmejni stražniki komunistične Nemčije dosledno ravna po prejetih navodilih ter branijo prehod čez svoje ozemlje zlasti potnikom, rojenim v vzhodnih pokrajinah. Promet s tovornjaki pa se redno razvija.

Fidel Castro odločno po svoji poti

Zunanji ministri vseh ameriških držav, ki so pred dnevi zaključili zasedanje v San Joseju, so soglasno odobrili resolucijo, katera graja kubansko vlado, ker zadnje čase čedalje bolj prehaja pod vpliv Sovjetske zveze in s tem neposredno podpira širjenje komunizma po vsej ameriški celini.

V znak protesta je kubansko odposlanstvo zapustilo zasedanje, Fidel Castro pa je predvčerajšnjim imel govor, v katerem je med drugim dejal, da so »zunanji ministri izdali latinsko - ameriško ljudstvo«. Ti naj bi se namreč postavili na stran napadalca (ZDA) in ne dežele, ki je bila napadena (Kuba).

Svoj ognjevit govor pa je kubanski vodja takole zaključil: »Napočila je ura, ko se je treba oborožiti do zob in je treba obenem vedno više dvigniti našo zastavo«.

Komisija za dežele

Ministrski predsednik Fanfani je ustanovil posebno komisijo, ki ima nalogo, da prouči vprašanje deželnih avtonomij, ki jih predvideva ustava. V komisijo so bili imenovani parlamentarci vseh strank, razen komunistične in misovske, ter nekateri izvedenci. Komisija mora svoje delo zaključiti do konca tega leta. Na osnovi njenih zaključkov bo vlada predložila parlamentu ustrezne zakonske osnutke, ki bodo uredili ustavno določilo o samoupravnih deželah.

Skok z neba

Nov svetovni rekord za skok iz višine je postavil pred kratkim ameriški letalski stotnik Kittinger. Iz višine 33 kilometrov je skočil iz letala in strmoglavil v zračno brezno. Letel je brez padala 25 kilometrov globoko proti zemlji. Rabil je samo štiri minute in pol. Šele v višini 5756 metrov je odprl padalo in je mirno pristal blizu raketnega odletišča v puščavi Nove Mehike. Ves padec je trajal komaj štirinajst minut. Padalec je imel na sebi težko opremo brezračnih letalcev, zato se ni mogel po pristanku dvigniti s tal. Vendar so ga našli nepoškodovanega in smehljajočega, ker je čutil, da je prvi človek, ki je padel takorekoč z nebes na naša tla.

Skok iz brezračnih višin pa nima zgolj športnega pomena, temveč je še bolj važen za proučevanje medplanetarnih poletov. Bodoči avstronavti bodo morali po nekaj krogih okoli Zemlje odskočiti iz letal, če se bodo hoteli vrniti spet na zemljo.

Koliko nas je

Organizacija Združenih narodov je ta teden izdala demografski letopis. Iz njega izhaja, da je dosedanja domnevana števila o človeštvu na zemlji premajhna. Po zadnjih znanstveno ugotovljenih podatkih prebiva na naši obli že 2.900 milijonov ljudi. Vsako leto imamo za 48 milijonov prebivalcev prirastka. Največ novorojencev izkazuje jugovzhodna Azija in še več osrednja Afrika. Tu se rodi vsako leto 45 ljudi na tisoč, v Evropi pa komaj 19 na tisoč.

V štirih deželah živi polovica človeštva. To so: Kitajska s 669 milijoni ljudi; Indija s 403; Sovjetska zveza z 290 in Združene države Amerike s 178 milijoni ljudi.

Napovedal je tudi, da se ne bo nikdar odpovedal sovjetski vojaški pomoči in zlasti ne zavrnil pomoči, ki mu jo lahko dajo sovjetski atomski izstrelki.

Kot vidimo, v srednji Ameriki se položaj ni izboljšal, temveč se spor med Združenimi državami in Kubo čedalje bolj zaostuje.

Belgijski obisk v Rimu

Ta teden se je mudil na uradnem obisku v Rimu belgijski zunanji minister Pierre Wigny. Sestal se je z ministrskim predsednikom Fanfanijem in zunanjim ministrom Segnijem. Na dnevnem redu razgovorov ni bilo posebnih vprašanj in je treba obisk raje staviti v zvezo z važnimi srečanji, ki jih bo čez nekaj dni imel predsednik Fanfani. Ta bo namreč videl tako predsednika De Gaulla kot kanclerja Adenauerja. Ni več nobenega dvoma, da bo pri teh srečanjih eden najvažnejših predmetov razprave vprašanje odnosov med Evropskim skupnim tržiščem ter Področjem proste izmenjave (EFTA), ki danes že hudo rahlja zahodno zaveznitvo.

OBCINSKE IN POKRAJINSKE VOLITVE

Kot poročajo iz Rima, namerava Fanfanijeva vlada razpisati občinske in pokrajinske volitve za 13. ali 20. november. Kršč. demokracija se je baje že dogovorila s socialnimi demokrati o spremembah zakona za volitve v pokrajinske svete. Vlada bo predložila zadevni zakonski osnutek že na eni prvih sej parlamenta, ki se prvič sestane 5. septembra.

Na Tržaškem bodo občinske volitve v vseh občinah, razen v Trstu. Vsi volilni upravičenci pa bodo volili nove zastopnike v pokrajinskem svetu. Na Goriškem pa bodo volitve najbrž v decembru.

Za spomenik Emilu Komelu

Naročnike in bralce Novega lista pozivamo, da bi po svojih močeh prispevali k postavitvi nagrobnega spomenika pokojnemu profesorju Emilu Komelu.

Pokojnik ima, kakor je znano, velike zasluge za kulturno življenje zlasti goriških Slovencev.

Zato zahtevata od nas hvaležnost in dostojnost, da se oddolžimo njegovemu spomenu.

Prepričani smo, da bo vsakdo z razumevanjem upošteval naš poziv.

Prispevke sprejemajo uprava Novega lista v Gorici (Piazza Vittoria 18/II), prof. Mirko Rijavec v ulici Orzoni 11 in uprava Novega lista v Trstu, ulica Martiri della Libertà (Ul. Commerciale) 5/I.

Prejeli smo v Gorici: Družina N.N. lir 5000.

SEJEM TEHNIKE

V Beogradu je odprt IV. mednarodni sejem tehnike. Razstavljeni so izdelki za komunikacije, poljedelski stroji, železniški vozovi, precizna mehanika, traktorji in podobno. Ze v prvih štirih dneh je bilo sklenjenih za 45 milijard dinarjev kupčij. Kupci so se predvsem zanimali za strojne in elektrotehnične izdelke. Največ kupčij so podpisala domača podjetja. Inozemska podjetja pa niso pokazala toliko zanimanja za sejem, ki se šele razvija v takšne, kot se prirejajo na primer v Milanu.

Stari spomini

Na Dunaju še ni zamrl spomin na cesarje Franca Jožefa in Karla. Monarhistična habsburška misel je še globoko zažorenjena med ljudstvom in celo med mladino. »Monarhistično gibanje Avstrije« je 20. avgusta priredilo velike svečanosti v spomin 130. rojstnega dne Franca Jožefa in 75. obletnice rojstva cesarja Karla. Predvajali so tudi na trak posneti spominski govor dr. Otona Habsburga; vojaška godba v uniformah cesarske armade je igrala. Po zadušnici pomožnega škofa je sprevod z baklami korakal mimo spomenika Franca Jožefa v dvornem parku. Nagovore sta imela okrajna monarhistična voditelja dr. Benigni in dr. Perko (sama avstrijska imena?).

Mitus starih cesarjev še ni zamrl.

Južni Tirol pred OZN

Dne 20. septembra se sestane glavna skupščina Združenih narodov. Na dnevnem redu razprave bo tudi vprašanje južnotirolske avstrijske manjšine v Italiji. Avstrijsko odposlanstvo bosta vodila zunanji minister Bruno Kreisky in podtajnik dr. Gschnitzer. V odposlanstvu bodo tudi številni avstrijski parlamentarci ter izvedenci za manjšinska vprašanja.

Prihodnji teden se sestane ministrski svet, da natančno določi stališče, ki ga bo Avstrija branila v New Yorku.

Zanimive obletnice

Letos bomo obhajali stoletnico dopisnice in razglednice. Kako preprosto se nam zdi pisati v Ameriko in prejeti že v nekaj dneh odgovor. Zadeva pa nekoč ni bila tako enostavna in je trajalo nekaj časa, da sta se dopisnica in razglednica udomačili kot občevalno sredstvo.

Na idejo dopisnice je po mnogih poizkusih prišel generalni poštni mojster Henrik von Stephan. Tudi ko jo je uradno vpeiljal, so jo tako imenovani uradni ljudje odklanjali, češ da ni dostojno pošiljati dopisnic, ki jih lahko vsak nepoklicani bere. Do zmage je pa pripomogla dopisnica prav vojna, in sicer Francosko-nemška iz leta 1870-71. Vojaki na bojiščih so brž spoznali, kako je vojna dopisnica pripravna za kratka obvestila domačim. Od tedaj se je dopisnica razširila po vsem svetu.

Še bolj slučajno kot dopisnica je nastala razglednica. To se je tudi zgodilo za časa že omenjene vojne med Prusi in Francozi. Nemški knjigarnar Schwartz v Oldenburgu je prodajal dopisnice. Nekega dne je imel namen pisati staršem, da je vojne sit.

Javno seveda ni smel povedati svojega mnenja. Zato je na dopisnico pritisnil kliše nemškega vojaka in pripisal, da taki ne dajejo zaslužka.

Razglednica je pa le nastala. Sprva ljudem niso bile všeč take razglednice. Založnik pa ni odnehal in jih je na svoje stroške pošiljal kot reklamo znancem in tujcem. Na eno stran je začel odtiskavati tudi cvetlice in pokrajine. Takšne so pisem prišle. Pošta jih je začela sprejemati. Zmagovita pot razglednice, zlasti z izletov, je bila utrta za vselej.

Tržaškega

Urad za načrte ostane v Trstu

V torek zvečer je ministrstvo za javne udeležbe izdalo poročilo, iz katerega izhaja, da bodo tržaške ladjedelnice ohranile svoj urad za načrte. Poročilo je bilo izdano ob zaključku obiska tržaškega odposlanstva, ki ga je vodil župan Franzil, pri ministru za državne udeležbe Boju.

Vest je upravičeno vzbudila veliko zadovoljstvo pri tržaški in tržiški javnosti ter zlasti pri ladjedelniških delavcih, ki so po odločnem in enotnem nastopu svojih strokovnih organizacij nekako prisilili najvidnejše tukajšnje oblastnike, politične stranke, gospodarske ter druge ustanove, da so se uprle ukinitvi ladjedelniškega urada za načrte.

V tržaškem odposlanstvu sta poleg župana bila še predsednik Trgovinske zbornice Caidassi in pokrajinski tajnik Kršč. demokracije Belci. Če je bila tržaška zahteva sprejeta, se je pa treba zahvaliti tudi pomoči, ki so jo v tem vprašanju nudili oblastniki in organizacije goriške ter videmske pokrajine. Tako se je prvič zgodilo, da so se v obrambo skupnega cilja prvič postavile politične in gospodarske sile, delujoče na ozemlju bodoče dežele Furlanije - Julijske krajine.

Kot poročajo, se je s to tržaško zadevo bavil sam predsednik vlade Fanfani, ki je po globlji proučitvi vprašanja, odredil, naj se ukrep Fincantierija prekliče.

V torek so predstavniki Tržaške trgovinske zbornice ter zastopniki industrijcev

obiskali predsednika upravnega sveta Jadranskih ladjedelnic ing. Pacchiarinija ter zahtevali, naj urad za načrte ostane v Trstu. Ta dan so zborovali tudi predstavniki sindikatov iz Trsta, Gorice, Vidma in Pordenona ter prav tako zahtevali, naj se omenjeni urad ne ukine ter prenese v Genova.

FERNETIČI

Domači gostilničar Gomizelj gradi novo restavracijo, ki bo, kot napovedujejo, ena najlepših v okolici. Ko bo dokončana in bo prav gotovo imela precej gostov, se bo še bolj čutila potreba po javni telefonski govorilnici. Kljub obljubam in napovedim, te naprave na Fernetičih še danes nimamo.

V tej zvezi smo pred dnevi zvedeli, da je repentaborska občina že odposlala pristojnemu uradu načrt za napeljavo telefona in postavitev javne govorilnice. Ker je za ta dela že na razpolago tudi denar — občina ga je prejela v zadnjem gospodarskem načrtu — lahko pričakujemo, da bo podjetje Telve čimprej napeljalo telefon v vas.

Gianne Požar ni več

V četrtek zadnjega tedna zvečer je v bolnici v Ankaranu za vedno zatisnila oči komaj 20-letna Gianna Požar iz Trsta. Žalostna vest je globoko presunila vse, ki smo jo poznali. Vedeli smo sicer za kruto usodo, ki jo je doletela, toda nihče ni pričakoval, da se bo tako hitro za vedno od nas poslovila. Z globoko žalostjo v srcu smo jo zato v nedeljo spremili na zadnji poti.

Draga Gianna! Bila si blagega značaja, vljudna, marljiva, dobrosrčna in vedno polna življenja. S svojim vedrim vedenjem si v družbo prinašala veselo razpoloženje in zadovoljstvo. Tvoji prijatelji in prijateljice sedaj nemo strmimo in ne moremo verjeti, da te ni več med nami. Kar težko se prepričujemo, da zdaj počivaš med visokimi cipresami tržaškega pokopališča.

Veliko vrzel si pustila med nami. A ohranili te bomo v najlepšem spominu. Naj ti Bog da večni mir in pokoj.

Hudo prizadeti družini in vsem sorodnikom izrekamo ob bridki izgubi globoko občuteno sožalje.

dt.

Sožalju se pridružujeta Krožek slovenskih izobražencev ter uredništvo Novega lista.

SMRT NA ASFALTU

V sredo zjutraj nekaj čez sedmo uro se je smrtno ponesrečil v bližini Katinare 23-letni Danilo Križmančič iz Bazovice. Vozil se je s svojim skuterjem na delo v naselje Sv. Sergija. Trčil je v tovornjak in obležal na mestu mrtev. Hudo prizadetim staršem naše iskreno sožalje.

SOLSKO OBVESTILO

Vpisovanje na Učiteljsku s slovenskim učnim jezikom v Trstu se je začelo. Trajalo bo do 25. septembra. Podrobnejša pojasnila v tajništvu zavoda. Uradne ure vsak dan od 10. do 12. ure.

PREDNOSTNE LESTVICE

Solsko skrbništvo sporoča, da so od 31. avgusta dalje izpostavljene na Solskem skrbništvu, Ul. Duca d'Aosta 4, na šolskem nadzorništvu za osnovne šole s slovenskim učnim jezikom, Ul. Frausin 12 in na didaktičnih ravnateljstvih prednostne lestvice za podelitev začasnih mest in suplenc na osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem ozemlju.

Beneška Slovenija -

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Našim bralcem je znano, da je v naši domačiji samo ena strokovna šola, in sicer v naši vasi. Ta šola pa pripravlja učence le za mizarski in zidarski poklic. Ker je bila ustanovljena že pred več leti, je iz nje izšla že lepa vrsta mladeničev z enim omejenih poklicev.

Že več let pa prebivalstvo želi, da bi ta strokovna šola dala učencem vsaj osnovne nauke v kamnoseštvo, ker je pri nas mnogo jav in je po dobrih kamnosekih veliko povpraševanje.

Pred nekaj dnevi je posebno odposlanstvo kamnoseških podjetij predočilo videmskemu prefektu nujno potrebo strokovne šole za kamnoseke, ker bodo drugače morali prekiniti dela v kamnolomih Nadiške doline zaradi pomanjkanja strokovnih delavcev. Prefekt je odposlanstvu obljubil, da bo posredoval pri ministrstvu za javno vzgojo, da bi se v naši strokovni šoli otvoril tudi oddelek za kamnoseke.

Po 46 letih bivanja v Kanadi, je to poletje obiskal rodno vas Ivan Costaperaria. Dom je zapustil kot 19-letni fant. Danes je zaradi svoje vztrajnosti in vestnosti podpredsednik velikega industrijskega podjetja, ki zaposluje 700 delavcev in gradi po vsej državi večja javna dela. Njegov brat Anton in njegova družina sta se obiska zelo razveselila.

V Trušnjah pri Dreki je pred kratkim umrl 51-letni Adolf Trušnjak, ki so mu po domače rekli Šolc. Umrl je zaradi posledic bolezni, ki mu jo je povzročila druga svetovna vojna. Bil je vojni invalid, a pokojnine žal ni dobival, zato je živel zelo bedno. Večkrat je prosil, da bi mu dali kako podporo, da bi se mogel kje zdraviti, a vse prošnje so mu zavrnil. Naj trpin v miru počiva. Sorodnikom pa naj gre naše sožalje.

Z državnim prispevkom v znesku 1.207.000 lir bodo pogozdili Kolovrat, okolico Pačuha in Klobučarjev.

IZ VISKORSE

Pred nekaj dnevi je bil odobren državni prispevek 6 milijonov lir za zgradnjo otroškega vrtca v naši vasi. Matere pričakujejo, da ga bodo že letos zgradili.

ZGONIK

Medtem ko je še pred poldrugim mesecem grozilo, da bomo zaradi suše ob vso letošnjo košnjo, se je vreme pozneje tako spremenilo, da je bil ves avgust deževen. To vreme ni bilo seveda pogodu letoviščarjem in kopalcem ob morju, a za Kras je bilo ugodno. Travniki in pašniki so se toliko popravili, da so dali še kar dobro košnjo, ki je še v teku. Tudi živina ima dovolj paše.

V naši vasi in bližnji okolici doslej nismo imeli toče in drugih nesreč. Zato letošnja vinska letina kar dobro obeta. Zanimivo pa je, da je letošnji krompir po večini gnil. Tega pojava si ne znamo razlagati in zelo nas zanima, kaj bodo o tem povedali strokovnjaki.

Zadnja neurja so hudo razrila tiste poti, ki niso asfaltirane ali kakorkoli drugače bolje urejene. Škoda tembolj občutimo, ker je občina prav pred kratkim te ceste nekoliko popravila.

GABROVEC

Delavci Selada še vedno urejujejo kanalizacijo po naši vasi. V načrtu je nadalje asfaltiranje vaških poti.

Pri znani kraški podzemski jami, ki se nahaja nedaleč od Briščikov, so v teku dela za zgradnjo javnega stranišča in čakalnice za obiskovalce jame. Ob vходу bodo zgradili tudi majhno stanovanje za čuvaja. Vsa ta dela bodo gotovo privabila še večje število obiskovalcev jame.

IZ PEVME

Pevmčani so se nemalo začudili, ko so v nedeljo, 21. avgusta, zagledali za spomenikom, ki je bil postavljen po vojni v spomin padlim iz Štmavra, Pevme in Oslavja, mrežasto ograjo. Nihče prav ne ve, zakaj in čemu so to ograjo čez noč postavili ter ali so to storili po lastnem nagibu, ali pa nahujskani od ljudi, ki so Slovencem sovražni.

Ni izključeno, da so za ograjo odgovorni ljudje, ki jim je priraščeno sovraštvo do vsega, kar je v zvezi s Slovenci. Zato jim je trn v peti tudi spomenik, ki časti slovenske žrtve za druge svetovne vojne. Saj se je v goriškem mestnem svetu ob ta spomenik že spotikal Pedroni in prav gotovo je v Gorici še nekaj strupenih zanešenjakov, ki bi radi videli, da bi se spomenik odstranil, ker po njihovem žali številne obi-

Kanalška dolina

Cesto, ki pelje iz naše vasi v Krnahto, so sicer pred kratkim dobro popravili, a velika škoda je, da je niso dovolj razširili, da bi mogel tudi po njej voziti avtobus.

SV. VIŠARJE

Nedeljo za nedeljo se letos, ko praznujemo 600-letnico slavne svetovišarske božje poti, vrstijo romanja na posvečeno goro. Romarji so povečini Slovenci in za njimi Italijani in Nemci, saj se Sv. Višarje nahajajo na mejniku treh narodnosti. Romarska knjiga pa nam govori tudi o podpisih Angležev, Francozov, južnih in severnih Amerikancev.

Predpreteklo nedeljo pa je število slovenskih romarjev iz Gorice in Trsta preseгло vsako pričakovanje. Saj jih je pripeljalo do vzpenjače v Ovčji vasi v soboto popoldne in v nedeljo zjutraj kar 10 avtobusov. Veliko število Doberdobcev pa je priredilo samostojno romanje in korakali so do svetišča, ne da bi se poslužili vzpenjače; njim so se pridružili tudi Vrhovci in Jazbinci. Do sobote zvečer se je zbralo na hribu ob cerkvi že nad 600 slovenskih romarjev. Zato je bila običajna nočna procesija z lučkami zares veličastna. O. Fidelis je imel pozdravni govor. Mnogo vernikov je moralo požrtvovalno prečuti vso noč v cerkvi, ker niso mogli dobiti prenočišča.

Na romarje je oživljajoče vplivala tudi danes že skoro dokončana umetniška obnovitev svetišča, pri čemer je bil zaposlen več tednov znani akademski slikar Tone Kralj.

Na vse slovenske romarje je tokrat napravila najgloblji vtis sv. maša ob 11. uri, ki jo je daroval v staroslovanskem obredu dr. Stanko Janežič. Pred sv. mašo je imel lep govor, v katerem je poudaril velik pomen zedinjenja vseh kristjanov in molitve za ta veliki cilj. Koralno petje med to sv. mašo je izvajal zbor videmskih semeniščnikov. Sv. obhajila pod obema podoboma se je udeležilo tudi veliko število romarjev. Po dokončani sv. maši so verniki začeli zapuščati svetovišarski hrib in so se vračali vsi zadovoljni prek Belopeških jezer, še več jih je pa šlo s patrom Fidelisom, ki so zaključili svoje romanje v svetišču Rože skrivnostne v Krminu.

skovalce oslavske kostnice. Postavitev ograje pa se nam zdi popolnoma nespametna, ker je spomenik postavljen na javnem prostoru; zato si ne moremo niti misliti, da bi hotela odstraniti ali celo podreti spomenik mestna uprava sama.

Ob tej priliki se moramo tudi spomniti, kako so nekateri predlagali, naj se preko Livade in Soškega polja zgradi posebna cesta na Oslavje, in sicer samo zato, da bi se obiskovalci kostnice na Oslavju izognili Pevmi in spomeniku padlim. Ta predlog smo seveda obsodili in ga ožigosali kot nedopustno in potratno uporabo javnega denarja. Sodimo, da se bodo zli duhovi, ki so se ob postavitvi mrežaste ograje zbudili, zopet pomirili in jo čimprej odstranili, ker v okolici spomenika ne more nihče z ograjo braniti zasebne lastnine, ker gre za javen prostor. Za njeno odstranitev pa bi morala poskrbeti občina, ki je upraviteljica javnih prostorov.

Mestna vodovodna uprava je pred nekaj dnevi obvestila pevmske družine, da bodo po preteku enega tedna odstranili vse javne vodne pipe v Novi ulici, pri otroškem vrtcu in v bližini pošte. Pozvala jih je obenem, naj si medtem napeljejo vodo v hiše. Družin, ki še nimajo vode v hiši, je v Pevmi precej. Zato jih je omenjeni ukrep zelo presenetil. Za mnoge je napeljava vode tudi zelo draga stvar, najemniki pa imajo težave z lastniki hiš. Ti bi se pa morali zavedati, da so dolžni napeljati vodo v hiše, napeljava pa lahko obračunajo v najemniški rok za napeljava pa se zdi ljudem odločno prekratek. Zato jim je treba pomagati vsaj s tem, da bodo lahko odplačevali stroške v obrokih.

IZ DOBERDOBA

Vzhodno - furlanski vodovodni konzorcij je v petek prejšnjega tedna med drugim odobril izdatek 20 milijonov lir za vodovodne napeljave v Martinščini in obenem sklenil, da bodo tamkajšnji vodovod otvorili dne 2. oktobra.

IZ SOVODENJ

Vzhodno - furlanski konzorcij je sklenil, da bodo 2. septembra oddali na dražbi gradbena dela našega vodovoda.

IZ TRŽICA

V zadnji številki smo poročali o velikem razburjenju, ki ga je povzročila v gospodarskih krogih našega mesta kakor tudi v Gorici in Trstu ukinitve projektivnega biroja tržaških ladjedelnic.

Proti temu škodljivemu ukrepu, ki ga je izdala ustanova Fincantieri, ki deluje v okviru Zavoda industrijske obnove in ji predseduje poslanec Tupini, se je dvignil val protestov. Ti so pa prišli do izraza zlasti v večurni splošni stavki, ki je bila v Trstu in Tržiču v ponedeljek prejšnjega tedna.

V sredo prejšnjega tedna so tržaški župan in predstavniki tržaške trgovinske zbornice obrazložili predsedniku Tupiniju svoje zahteve in zahtevali, naj se ukrep ukine.

Zahtevo Trsta in Tržiča sta podprla tudi predsednik videmske pokrajine dr. Candolini in videmski župan dr. Centazzo.

Iz Goriške

IZ STEVERJANA

Naša občina ima velike težave z zgradnjo vaškega vodovoda. Da bi občane oskrbela čimprej z zdravo pitno vodo, je zaprosila za pomoč goriško občino in CAFO v Gradiški. Z Gorico se ni mogla dogovoriti o nadaljšanju vodovoda, ker bi v tem primeru morali potrošniki plačevati za vodo previsoko ceno. CAFO pa je razpravljal o tem vprašanju v petek prejšnjega tedna. Ne vemo sicer, kaj je bilo sklenjeno, a upamo, da nam bodo v okviru konzorcija pomagali, da pridemo tudi Števerjanci do zdrave vode.

Vreme v juliju in v avgustu ni bilo dovolj naklonjeno našim vinogradnikom in sadjarjem, ker je preveč deževalo; zato smo bili zelo zadovoljni, ko so končno nastali v prejšnjem tednu sončni in topli dnevi. Pred dvema tednoma je vzdolž državne meje na Sovenci bila toča, ki je hudo razsajala zlasti v jugoslovanskih Brdih, a je močno oškodovala tudi naše kmetovalce. Prav je, da tem kmetom oblastva priskočijo na pomoč.

POMEMBEN DOGODEK

Italijanski goriški tisk je prejšnji teden priobčil razveseljivo vest, da bo dne 1. oktobra po 15. letih obnovljen železniški promet med goriško in bivšo svetogorsko postajo, ki se danes nahaja v Jugoslaviji. Obnovljen bo obenem promet na progi Monakovo - Trst preko Podbrda, ki je bil prav tako pretrgan pred 15 leti. Obnovitev železniškega prometa med Jugoslavijo in Gorico bo prav gotovo koristila gospodarskemu razvoju naše pokrajine.

Z VRHA

Naša vas, ki spada pod sovodenjsko občino, je ena izmed najbolj zapuščenih na Goriškem. Oblastva se nas spomnijo samo, ko gre za davke. Čeprav smo na Krasu, kjer je zemlja zelo pusta, moramo plačevati visok davek. Nekateri Sovodenjci pač še vedno mislijo, da so na Krasu še pragozdovi, obširna rodovitna polja, da smo bogati, ker imamo nekaj motornih vozil, dobro in lepo cesto in da nam gre sploh prav dobro. Medtem ko je naša vas tako zapuščena, se pa središče naše občine prav lepo razvija. Tam gradijo otroške vrte, nogometna igrišča, poštni urad in pločnike, asfaltirajo ceste in izboljšujejo javno razsvetljavo. Vrhovci jim nismo nevoščljivi, vse to jim iz srca privoščimo, a prav bi bilo, da bi se naša občinska uprava kdaj spomnila tudi na naš Vrh in nam vsaj vaše ceste popravila. Pa tudi glavna cesta je zelo zapuščena in zanemarjena. Po njej ne vidiš kot skale in jame, ki zelo otežkujejo vožnjo in kvarijo vozila.

Na vse to opozarjamo predvsem naše občinske svetovalce in jih prosimo, naj zahtevajo, da občina popravi poti in napelje telefon, brez katerega je v današnjem času težko živeti.

Čudimo se, da slovenski tisk o tem vprašanju nič ne piše, pač pa poroča o cestah v Martinščini. A vendar je nujno potrebno, da se skrb občine sorazmerno pravično razdeli na vasi in na središču.

GOSPODARSTVO

Vinska letina 1959 v Italiji

Iz podatkov Osrednjega statističnega urada izhaja, da so lani pridelali v Italiji 66.374.000 hl vina, to je nekoliko manj kot l. 1958, ko je bilo 67.994.000 hl. S takšnimi letinami bi Italija zasedla prvo mesto med državami, ki pridelujejo vino, in bi pritisnila Francijo na drugo mesto. L. 1957 pa je bila vinska letina manjša več kot za eno tretjino, saj je dosegla komaj 42.838.000 hl. Letošnja letina bo najbrž nekoliko slabša od lanske, a na splošno moramo v bodoče računati z izdatnimi pridelki, ker je bilo urejenih mnogo novih vinogradov, in sicer v ravninskih legah, kjer so pridelki navadno obilni.

Od posameznih italijanskih pokrajin so najbolj vinorodne: Puglie — letno 11 milijonov hl, Piemont 7 $\frac{3}{4}$ milijona hl, Benečije 7,5 milijona hl, Sicilija 6 $\frac{1}{4}$ milijona hl, najmanj pa Val d'Aosta 34.000 hl, Basilicata 630.000 hl in Furlanija - Julijska krajina 748.000 hl.

ZELOD KOT PRAŠIČJA KRMA

Želod je primerna krma za prašiče, ki jih hočemo odebeliti. Olupljen želod iraa približno enako krmilno vrednost kot koruza; 65% ogljikovih vodikov, 5,2% prebavne beljakovine in 4,8% prebavne celuloze, 1,1% pa neprebavne. Meso z želodom krmljenih prašičev ima poseben, prijeten okus, slanina pa je bolj trda in zato jo laže ohranimo. Druge živali ne marajo želoda najbrž zaradi grenkljatega okusa, ki ga povzroča visoki odstotek tanina. Želod lahko ohranimo v obliki moke, če ga prej osušimo, olupimo in zmeljemo.

Proti muham ne zadostuje rep

Dve, pet ali deset muh na kravinem hrbtu. »Čak« napravi krava z repom in muhe odletijo. A ostanejo žive in se vrnejo ter so še bolj sitne kot prej. In vse pomažejo ter skoraj zastrupijo, tako da se širijo tudi boleznimi.

Proti muham ne zadostuje kravji rep, temveč nekaj močnejšega. Dva izhoda imamo: ali nategnemo preko hleva poseben muholovni trak, ki zastrupi muhe, čeprav se mu samo približajo in ga povohajo ter tako odlete na zrak in prav kmalu poginejo. Tak muholovni trak ohrani svojo učinkovitost tudi skozi 6 mesecev. Drugo pot predstavlja škropljenje s primernim strupom, ki zamori muhe, komarje, obade — brenclje in podobni mrčes. Zelo priporočljiva sta stenski »neocid« in »ditiol«: poškrbimo hlev, to je stene in strop v hlevu in živali bodo imele mir pred mrčesom vsaj 4 — 6 mesecev.

TRAVULJA LANDSBERG

To je posebna mešanica krmnih rastlin, katerih seme sejemo od konca julija do vključno prve desetine septembra. Prvo košnjo dobimo konec oktobra ali v prvih dneh novembra, drugo — zelo obilno — pa konec aprila ali sredi maja. Za posetev enega ara (100 m² površine) potrebujemo mešanico 120 gramov trave laške ljujke (loietto italico), 200 gramov detelje inkarnatke ali laške detelje (rusa trava) in 300

gramov grašice (veccia villosa). Ta mešanica dobro kljubuje zimi in zapusti zemljišče dovolj zgodaj, da lahko še sejemo koruzo.

Krmna mešanica Landsberg je danes najbolj priljubljena od vseh mešanic in je ne sejejo samo v nemških krajih — ime je nemško —, temveč tudi v drugih državah in mnogo tudi v Italiji. Krma je obilna in zelo tečna. Ne smemo seveda skopariti z gnojili in tudi zemljišče mora biti precrano in ne samo pobranano.

Potrošnja piva v Italiji

Proizvodnja piva v Italiji znaša okoli 3 milijone hl na leto in predstavlja vrednost 50 milijard lir. V zadnjem desetletju je proizvodnja zelo narasla, saj je znašala pred 10 leti komaj 1.200.000 hl. Iz tega izhaja, da se je potrošnja v 10 letih znatno dvignila, saj Italija piva ne izvažata, pač pa ga še uvozi kakih 60.000 hl iz Avstrije, Nemčije, Holandske in Anglije. Do nedavnega je morala Italija sploh uvoziti vse surovine za izdelavo piva, razen vode, danes pa pridelava doma nekaj ječmena. Večino ječmena pa pivovarne uvozijo iz Danske, Češke in Anglije, ves potreben hmelj pa iz Zahodne Nemčije.

Pivo dela precejšnjo konkurenco vinu in sadnim sokovom.

OBREZOVANJE BRESKEV

Kakor hitro smo pobrali breskve, bi morali drevesa prečistiti: odstraniti vse suhe veje in vejice, ki jih prav lahko spoznamo, ker so listi še zeleni. Nato moramo odstraniti tiste veje, ki kvarijo ali bi mogle kvariti krono. Nadalje skrajšamo glavne poganjke, da ne postanejo predolgi.

Brž ko bodo listi odpadli, bomo obrezovanje dopolnili in takrat tudi škropili proti kodri in smoliki.

ŽENA IN DOM

SPANJE IN SANJE

Mnogi znanstveniki že več let proučujejo sen in sanje. Z najrazličnejšimi poskusi so ugotovili, da sen napoveduje določena obolenja, hkrati pa olajša njihov pojav. Astma, srčne, motnje in krize pri čirih se pojavljajo najpogosteje ponoči.

Ugotovili so, da trdno spanje traja samo prvih 90 minut. Sanje trajajo 19, 24 in 28 minut. Ugotovljeno je tudi, da vsi ljudje sanjajo. Posebne priprave so pokazale, da se ne spominjamo vedno sanj, ki smo jih imeli, tik preden smo se zbudili. Nekateri pa se spominjajo sanj samo v prvih sekundah po prebujenju.

Tudi živali sanjajo: sanjajo o hrani, godrnjajo in se jezijo.

Otroške sanje so pretežno pobarvane z njihovimi željami. Ženske sanjajo v večji meri kot moški, mladi in izobraženi ljudje v večji meri kot starejši in neizobraženi.

Nad 83% sanj je neprijetnih. Zanimivo je, da vsaka deseta oseba sanja v barvah.

Hude sanje se pojavljajo v začetku spanja in so razmeroma kratke.

ZENSKA LEPOTA

Pojmi o lepoti ženske se zelo menjajo v času in po kraju. Pri nas se moški ozirajo za različnimi slogimi postavami »ninf« ali »bebejev«, na bližnjem

Polže lovijo in redijo

V vrtnarstvu in cvetličarstvu delajo polži velikansko škodo in preglavice. Skušamo jih zatreti z zastrupljenimi otrobi, katere jim postavljamo kot vabo: polži namreč imajo zelo radi otrobe.

Polži, a samo hišarji — in ne slinarji — pa so tudi važno trgovsko blago. Glavno potrošniško središče za polže je Pariz in sploh vsa Francija. Tja pošiljajo polže iz Italije, Jugoslavije, Ogrske, Nemčije in še iz drugih držav. Obseg te trgovine je precejšen, saj je sama Nemčija l. 1952 izvozila v Francijo 30.000 stotov polžev. V Nemčiji smejo zbirati polže samo vsako 3. leto, ker v taki dobi polž odraste; v drugih krajih jih zbirajo samo v določenem letnem času, in sicer po avgustu, ko so že odložili jajčka.

Reja polžev, od prav mladih navzgor, se ne izplača, pač pa odrastle polže opitajo, da dobijo več mesa. Pitališča za polže morajo biti skrbno pripravljena: vlaga, svežost in senca so nujno potrebni, celotno pitališče pa mora biti obdano z žično mrežo. 10 cm mreže je vkopane v zemljo, 70 do 80 cm je postavljene navpično in zadnjih 10 cm zavite na znotraj: če hoče polž uteči in leze po mreži, se kmalu zakotali oziroma pade na zemljo. Pitajo jih z otrobi, in sicer samo zadnja 2 meseca, to je avgusta in septembra. S prvim jesenskim hladom, navadno v prvih dneh oktobra, se polž začne pripravljati na prezimovanje: najprej se posti skozi 4 do 7 dni in med tem časom izloči zadnje otrebke, ki bi drugače kvarili meso. Nato si poišče primerno zatočišče in začne izločati neko sluz, ki se na zraku strdi in ki zapre vhod v polževo hiško.

SOSEDOVE KOKOSI MI ZOBLJEJO...

Če sosed ne zapre svojih kokoši, ko grozdje zori, in če kokoši prihajajo v vaš vinograd in zobljejo, jih v tem primeru lahko tudi pobijete, ker člen 638 kazenskega zakonika določa, da ne zapade kazni, kdor zasači na svojem kokoši in jih pobije ali poškoduje v trenutku, ko mu delajo škodo.

Vzhodu je pa ideal lepega dekleta zavaljena debeluška. V pokrajini Džida ob Rdečem morju morajo dekleta, ki hočejo dobiti lepo postavo in mladega moža, popiti vsak dan osem do deset litrov mleka. Na teži morajo pridobiti vsak dan nekaj kilogramov. Ko tehtajo toliko kot mlada kamela, tedaj so dosegle višek ženske lepote.

NAŠ RECEPT

Juha iz korenja. Štiri srednje velike korenje ostržemo, operemo in zrežemo na rezance. Nato zaručimo na 5 dkg margarine, 2 dkg sladkorja, pridenemo zrezano korenje, nekaj žlic vode in dušimo pokrito do mehkega. Nato pridenemo 3 dkg moke, prepražimo, zalijemo z vodo in prevremo. V juho pretlačimo trdo kuhano jajce.

Lovska enolončnica. 5 dkg suhih gob, 10 dkg govedine, 10 dkg svinjine, 1 dkg moke, 3 dkg masti, 5 dkg čebule, pol kg krompirja, pol dl kisle smetane, 2 kisl kumarici, 1 liter juhe ali vode.

Prejšnji dan namočene suhe gobe skuhamo. Na koščke zrezano meso povaljamo v moki in ga prepražimo na masti, na kateri smo prej prepražili čebulo. Nato dodamo gobe in na koščke narezan krompir, osolimo in zalijemo. Ze skoraj kuhan/ enolončnici dodamo smetane in narezano kislo kumarico.

Za varstvo pravic

Novi list je že nešteto krat poudarjal, da imamo v ustavi sloviti člen 6, ki govori o varstvu narodnih manjšin. Tista dva stavka šestega člena sta pa tako raztegljiva, da lahko vsebujeta vse ali nič. Vsaka nova vlada ali posamezni ministri jih lahko po svoje tolmačijo.

Pojem o manjšinskih pravicah se je v Italiji stalno menjaval, od fašizma dalje do danes.

Pri krojevanju vsebine pojmov po potrebi se je spet pokazalo, kot smo že ugotovili, v programatičnem govoru ministrskega predsednika Fanfanija. O slovenski manjšini sploh ni črnil besedice, kakor da nas ni, kakor da je pravica vezana na število, kraj in čas.

Ustavil se je pri nemški manjšini. Menda ker je številčno močnejša in politično strnjena. Pri nas, dokler ne bo Narodnega sveta, je razcepljenost še vedno žalostna podoba politične zrelosti. Še bolj se je Fanfani pomudil pri južnotirolski manjšini, ker je njen problem postal že mednarodno vprašanje.

Posebni zakoni!

Fanfani se je s ponosom trkal na prsi in upravičeno, da Italija vedno podpira svobodoljubna stremjenja vseh narodov. Celo svojim bivšim podanikom, črnecem v Somaliji je pomagala do svobodnih pravic. Nemški senator Tinzi je v svojem odgovoru na naslov prvega ministra vprašal, zakaj ne začne država v lastni hiši podpirati tega, s čimer se baha zunaj? Črnecem pomaga do pravic, lastnim državljanom jih pa krati.

SVETOVNA TRGOVINA S KMETIJSKIMI PRIDELKI

Naslednjih 11 predmetov predstavlja v svetovni trgovini 63,5% vsega prometa s kmetijskimi pridelki, in sicer: bombaž 10,2%; kava 10,1%; pšenica in moka 9,1%; volna 7,8%; sladkor 6,7%; narani gumi 5,1%, krmsko žito (korusa, ječmen, oves in sirki) 4,4%; tobak 3,9%; riž 2,9%, maslo 2,8%, kakao v zrnju 2,3%.

Seveda ne smemo trditi, da se ni od leta 1945 dalje marsikaj spremenilo. Ko je padel fašizem, se je prenehalo odkrito preganjanje narodnih manjšin. Izdan je tudi ustavni člen za varstvo in razvoj manjšin. Vse to pa predstavlja komaj temelj, na katerem bi morali postaviti hišo, v kateri bi mogla tudi naša manjšina nemoteno in brez skrbi razvijati svoje kulturno, gospodarsko in socialno življenje.

Nemoten razvoj manjšinskih pravic pomeni pravi duh sožitja in predvsem obrambe šibkejših, to je manjšine, s posebnimi zakoni. Italijanska vlada bi si morala prav tako šteti v čast, da na poseben način zaščiti svoje manjšine, kakor si pravilno šteje v čast, da je tujim državljanom, črnecem, pomagala do državne neodvisnosti.

Novo obličje Afrike

V sredo, 17. avgusta, je bila proglašena za samostojno državo pokrajina Gabon na zapadni obali med reko Kongo in Kameunskimi gorami. Meri 267.000 kvadratnih kilometrov in ima le 400.000 prebivalcev. Pač pa je silno bogata na manganu, ki je neobhodno potreben za proizvodnjo jekla.

Gabon bo ostal kot enajsti član v Francosko-afriški skupnosti. Peta francoska republika je namreč leta 1958 preuredila svoj kolonialni imperij. S tem da je svojim kolonijam dala avtonomijo, je preprečila razpad svojih afriških ozemelj, čeprav so te dežele postale popolnoma neodvisne. Franciji pa niso sledile vse države. Zlasti Belgija ne. Zato pa dobiva Afrika popolnoma novo politično lice.

Belgijski politik van Balen je že leta 1956 predložil načrt, naj se prilagodi kolonialna politika tako, da bo Kongo po tridesetih letih postal samostojna država. Naletel pa je na ostro kritiko, češ da sta potrebna najmanj dva rodova, preden bi mogli Afričani postati tako izobraženi, da bi lahko sami odločali o svoji usodi.

Prešla so pa komaj štiri leta in samostoj-

Huda konjska bolezen

ki je bila dosedaj pri nas neznana, napada konje na ozemlju od Turčije do Pakistana. Prenašajo jo žuželke. V Južnem Iraku je obolelo polovico, to je 200.000 konj, od katerih je 90% poginilo. Bolezen je prišla iz Afrike. Povzročča jo poseben virus, ki so ga odkrili v nekem južnoafriškem laboratoriju, kjer pa ne morejo pripraviti dovolj cepiva, da bi obolenje preprečili. FAO (Mednarodni kmetijski in prehranjevalni urad) je poslal strokovnjake v Teheran (Iran, Perzija), to je v središče ozemlja, kjer razsaja bolezen, da bi tam pripravljali potrebno cepivo. Cepivo potrebujejo tudi države na Balkanu, se pravi Grčija, Bolgarija in Jugoslavija, kjer je konjereja še vedno zelo važna in je treba zato preprečiti nastanek bolezni.

na afriška protikolonialna gibanja so tako narastla, da so se evropske države morale umakniti iz črne celine.

Leta 1956 sta obstajali v Afriki samo dve samostojni državi: Etiopija in Liberija. V zadnjih štirih letih pa je stopilo v krog samostojnih držav kar 18 novih črnih republik, in sicer: leta 1957 — Gana (Zlata obala), 1958 — Gvineja, 1960 — Kamerun, Togo, Senegal, Slonokoščena obala, Dohomej, Niger, Volta, Čad, Francoski Kongo, Centralna francoska Afrika, Mavretanija, Kongo, Madagaskar, Sudan in Somalija. Leta 1961 — bo še Sierra Leone in Tanganika.

Politični zemljevid Afrike se je v treh letih popolnoma spremenil. Neodvisnih držav ima danes 27 s 180 milijoni prebivalcev. Kolonialnih ozemelj 16 z 48 milijoni prebivalcev. Mandatnih ozemelj ZN 4 s 15 milijoni. Letos se je osamosvojilo 44 odstotkov afriškega prebivalstva. Še najbolj se upirajo svobodoljubnemu afriškemu gibanju Anglija v vzhodnoafriških kolonijah in Portugal v Angoli in Mozambiku. Brez dvoma bo pa tudi za tamkajšnja črna plemena prišla ura svobode prej, kot se misli.

Človek, ki je vedno užival osebno svobodo in ni bil nikoli pahnen v tako brezno poniževanja, v kakršnem smo se znašli tiste dni mi, si le težko predstavlja, kaj je pomenilo za nas, da nam je dala mlada ženska roko, govorila z nami kot človek s človekom, in se nam zahvalila za majhno uslugo, katero smo ji storili, in kako dobro nam je delo, da smo po tolikem času spet lahko poslušali otroško čebljanje in pobožali mehke otroške laske.

Sovraštvo do celotnega nemškega rodu je v nas kar nenadno, kot po čudežu, popustilo v svoji silovitosti in začeli smo se spet zavedati, da tudi Nemci niso vsi enaki. Po dolgem času mi je prišlo na povratku v taborišče spet na misel, da sta Nemca tudi Thomas in Heinrich Mann, ki živita zdaj nekje v begunstvu, če še živita, in še toliko drugih, ki se morajo zdaj prav tako klatiti kot begunci po tujih celinah, se skrivati v lastni domovini ali pa trpe po koncentracijskih taboriščih kot mi, če niso končali na morišču. Opazoval sem redke civiliste, ki smo jih srečavali, povečini same starejše moške, in se na tihem spraševal, če morda ne berejo ob večerih Thomasa Manna in čakajo kot mi, da se zruši nasilni sistem. Prav gotovo je med vami kdo, ki čuti podobno kot jaz, sem razmišljal. Ali si morda ti tisti, sem si rekel, ko sem opazoval tega ali onega.

Tisto popoldne mi je ostalo prav zato neizbrisno v spomi-

Tekma s smrtjo 26.

E. Z.

nu. Bilo je eno izmed tistih redkih doživetij, ki v človeku nikoli ne obledijo in ki ga privedejo do novih in globljih spoznanj, čeprav je bil povod navidežno brezpomemben in celo žalosten, z ozirom na to, da so nas bili porabili za grobokope. Tista grobova, ki smo ju skopali, pa nam le nista hotela iz spomina. Komu sta bila namenjena? Ali komu izmed nas? Morda mislijo ustreliti kakšnega upornega vojaka ali civilista?

Obljubljenega dodatka v hrani seveda nismo dobili, kar nas niti ni posebno razjezilo, ker že tako nismo verjeli, da nam ga bodo dali. Zadovoljili smo se s priboljškom, ki smo ga dobili od mlade gospe, in s tem, da smo prišli vsaj za nekaj ur v naravo.

Ob vrnitvi v taborišče smo se še bolj zavedli svojega nepopisno klavrnega in bednega životarjenja. Na poti skozi gozd mi je prišlo na misel, kaj bi bilo, če bi skušal pobegniti. Morda bi se mi posrečilo, verjetno pa ne, ker bi se v tisti taboriščni »zabri« in z ostrizeno glavo ne smel nikjer prikazati.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

V boju za zlate kolajne

V četrtek, 25. avgusta, se je v Rimu slovesno začela XVII. Olimpijada. V luči olimpijskega ognja se je skoraj 6.000 športnikov iz 85 držav pognalo v boj za zlate kolajne.

Zelo ganljiva je bila otvoritvena svečanost, kate-ri je prisostvovalo več kot 100.000 gledalcev.

Prve tekme so bile v vaterpolu, a prve kolajne so podelili za uspehe v kolesarstvu. V tej športni panogi so največ uspehov dosegli Italijani, ki so v tekmah po dirkaliških osvojili vse zlate kolajne. Najboljši kolesar je brez dvoma bil Sante Gaiardoni, ki je dvakrat zmagal: v dirkališni tekmi 1.000 m na kronometer in v hitrostni dirki. Kot znano, je svetovni prvak v teh disciplinah. Italijani so zmagali v dirki dvojic, v zasledovalni dirki moštev in v dirki 100 km na kronometer; poraženi pa so bili le v cestni dirki, ko se je njihov član Trapè uvrstil na drugo mesto za Rusom Kapitanovom. Častno pa so se odrezali Nemci in Rusi.

Zanimive so bile brez dvoma tudi dirke v kanujih in kajakih. V ženskih disciplinah so seveda bile najboljše Rusinje, v moških disciplinah pa so se častno izkazali Madžari, Rusi, Danci in Švedsi.

Največ pričakovanja je bilo za tekme v plavanju, kjer so strokovnjaki predvidevali, da se bo boj odvijal v znamenju premoči Japoncev, Američanov in Avstralcev. In res: če izvzamemo prepričljivo zmago Lonsbroughove (Vel. Britanija) in Kramerjeve (Nemčija), so do sedaj vse kolajne pripadle Američanom (3) in Avstralcem (2). Tekme v plavanju se še nadaljujejo.

Podelili so tudi prvo kolajno v sabljanju; osvojil jo je Rus Idanovič.

Številni gledalci z velikim zanimanjem sledijo tekmam v košarki in vaterpolu. V polfinale so se uvrstile naslednje ekipe: **Košarka** — ZDA, SZ, Brazilija, Češkoslovaška, Urugvaj, Poljska, Italija in Jugoslavija; **vaterpolo** — SZ, Italija, Romunija, Ju-

goslavija, Nemčija, Madžarska, ZDA in Nizozemska. Vse ekipe so si precej enake, če izvzamemo ZDA, ki so skoraj gotovi zmagovalci košarkarskega turnirja.

Na sporedu je tudi nogomet. Jugoslavija je za- beležila že dve dragoceni zmagi, Italija pa je enkrat zmagala in enkrat igrala neodločeno.

V teku so še tekmovanja v veslanju, hokeju na travi, v rokoborbi, v modernem peteroboju, v boksu in v jadrnanju.

V sredo pa so bile na sporedu tudi prve tekme v lahki atletiki.

PRVI OLIMPIJSKI ZMAGOVALCI
(Od začetka do 30. avgusta)

KOLESTARSTVO

Hitrostna vožnja: Gaiardoni (Italija); **1000 m na kronometer:** Gaiardoni (Italija); **Dvojice (tandem):** Bianchetto-Beghetto (Italija); **Zasledovalna vožnja:** Italija; **100 km na kronometer:** Italija; **Cestna dirka:** Kapitanov (SZ).

KANUJI

Moški — C/1 (1000 m): Parti (Madžarska); C/2 (1000 m): Gejster-Makarenko (SZ); K/1 (1000 m): Hansen (Danska); K/2 (1000 m): Fredriksson-Sjodens (Švedska); K/4 (500 m): Nemčija. **Ženske** — K/1 (500 m): Seređina (SZ); K/2 (500 m): Subina-Seređina (SZ).

PLAVANJE

Moški — 100 m prosto: Devitt (Avstralija); 200 m prsno: Mulliken (ZDA); Skoki 3 m: Tobian (ZD Amerike). **Ženske** — 100 m prosto: Fraser (Avstralija); 100 m metuljček: Schuler (ZDA); 200 m prsno: Lonsbrough (Vel. Britanija); Skoki 3 m: Kramer (Nemčija); Skoki 10 m: Kramer (Nemčija).

SABLIJANJE

Moški — Floret (posamezniki): Idanovič (SZ).

Za bistro glave

1. Zmešani pregovori:

a) Človek dobro drži skrivnost ki jo ima ki najteže je mnenje o sebi.

b) Prijateljstvo obrablja vse predvsem česar stalno se poslužujemo se.

2. Namesto številke vstavi črke:

a) Kadar 1 2 3 4 5 6 2 7 razveseli ob 8 9 1 10 9 da je še 8 10 11 12 in opazi da 1 2 dobro 13 5 3-14 15 9, pomeni 15 5 že starost.

b) Sele 1 2 3 4 5 6 3 6 7 8 po cestah 4 2 9 10-6 11 8 1 4 6 razumemo zakaj 6 7 12 13 14 15 12 7 8 ceste tudi 2 4 11 12 4 6 15 12.

3. Izberite prave zloge:

Lepi sava biti sever pravo vino goli nivo meri tista nebo neda bihač pete nekdo presek kita gonil.

4. Ena črka je odveč, a ne povsod:

Krepostna ženska vasi navdahne nesposobna ženskam ovas zanimam zlepa pritegneš posvoji pav vasi les uvidevna ženskam.

RESITVE

1. Zmešani pregovori: a) Skrivnost, ki jo človek najteže drži zase, je dobro mnenje, ki ga ima o sebi; b) Vse, česar se stalno poslužujemo, se obrablja, predvsem prijateljstvo.

2. Namesto številke vstavi črke: a) Kadar se človek razveseli ob misli, da je še mlad in opazi, da se dobro počuti, pomeni to že starost; b) Sele kadar vidimo po cestah razlito kri, razumemo, zakaj imenujemo ceste tudi arterije.

3. Izberite prave zloge: Pisati se pravi govoriti, ne da bi te kdo prekinil. 4. Kakšna črka je odveč: Krepostna ženska vas navdahne, sposobna ženska vas zanima, lepa pritegne, osvoji pa vas le uvidevna ženska.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20

Telefon 29-477

Podnebje je na otoku vlažno in toplo. Nič kaj zdravo za Karla, ki je postajal vedno slabotnejši. Zaprl se je sam vase. Predal se je verskemu razglabljanju in mističizmu.

Pregnanca je težilo, ker ni imel sporočil o otrocih in družini, ki je morala ostati v Švici. Kakšna je njih usoda? Kako se preživljajo? Cesar se je nahajal v denarnih stiskah, pa tudi gospodariti ni znal s skromno imovino, ker so na Dunaju upravljali premoženje razni dvorni mojstri.

Ko je bivši cesar padel iz cesarskega blišča v senco navadnega smrtnika, se ni več znašel.

Grofu Hunyadiju je poteklo dovoljenje za bivanje na Madeiri. Moral se je posloviti. Pustil je cesarju zadnji svoj denar za vsakdanjo rabo.

Karel in Cita, vajena množice dvorjanov, sta ostala sama. Šele proti božiču so dovolili dvema slugoma in kuharici, da so prišli k bivšemu cesarskemu paru.

Denarna podpora, določena od zaveznikov, je prihajala le v skromnih obrokih.

Zadnje pribežališče

Treba je bilo zmanjšati stroške za vsakdanje življenje. Zato se je Karel odločil, da poišče cenejše stanovanje.

Medtem je tudi pričakoval, da pridejo k njemu njegovi otroci. Namesto otrok je pa prispela žalostna novica, da je sin Robert nevarno zbolel in da je potrebna operacija.

Cesarica je zaprosila za potni list v Švico. Dobila ga je šele januarja, potem ko

145

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

je svečano obljubila, da se ne bo srečala z nobenim monarhističnim privržencem.

Njej so zavezniki upravičeno manj zapali kot cesarju, ker je bila bolj moški značaj. Karel je sicer bil osebno pogumne narave, a je ob vsakem neuspehu brž klonil; bil je poštenjak, a politično nerazgledan sanjač, ki ni do konca uvidel, da so Habsburžani v Podonavju odigrali. Čeprav osebno skromen, so ga tudi v izgnanstvu morali sluge in okolica imenovati z »Veličanstvom«.

Po ženinem odhodu je ostal na otoku sam. Edini spremljevalec mu je bil portugalski grof Almeida, ki je nekoč služil v avstrijski armadi. Trepetaje je čakal, kdaj se vrne žena z otroki. Cita pa je v Švici nalezela na težave. Le nekaj ur so ji dovolili, da je ostala pri postelji bolnega sina. Ko se je vračala, so ji dovolili vzeti s seboj otroke, razen bolnega Roberta, in nadvojvodinjo Marijo Terezijo.

Solze veselja so tekle po licih očetu in otrokom, ko so se objeli v funehalskem pristanu. Osebe, ki so spremile otroke so opazile, kako je cesar postal siv in starčevski. Vendar je udarce usode pogumno prenašal. Nosil je kazen za grehe svojih prednikov...

Iz vile Viktorije se je cesarska družina morala preseliti v pristavo Quinta do Monte. Ponudil jo je zastoj neki bankir. To pa ni bila vila, marveč vlažna hiša v precejšnji višini, zavita v skoraj neprestane megle. Pohišta ni bilo. Sposoditi so si ga morali iz hotela v Funehalu. Manjkale so peči. Na odprtih kaminih so kurili z zelenimi vejami, da se je kadilo po vlažnih prostorih. Manjkala je električna luč in celo voda.

Za služinčad so priredili razpadlo lopo. Pristava je sicer stala sredi lepega vrta, a v zimskih mesecih je bila zapuščena. Na vseh koncih je režalo pomanjkanje. Karel je dobil dovoljenje iz Rima, da si sme v svojem pribežališču urediti kapelico, kjer so od časa do časa maševali. Globoko vernemu cesarju je bilo to morda edina uteha v trpljenju.

Nekega dne je cesar vzel na sprehod sina Otona in hčer Adelajdo. Spotoma so srečali pogreb. Za krsto sta sama samcata omahovala v krčevitem joku slabo oblečena mati in sinček.

»Jima je očka umrl!« sta vprašala otroka.

(Dalje)

15

Za
naše
a
i
m
l
a
i
š
e
P
o
t
v
n
e
z
n
a
n
o

Samuel
ScowillMiki
Muster

121. Še enkrat je Indijanec vztrepetal v skrajnem naporu. Njegove roke so tako raztegnile kačje žrelo, da se je koža na obeh straneh raztrgala kot tenek papir. Velikanska anakonda se je zvila od bolečin. Njeno težko, od krogel preluknjano in od noža razsekano telo je zdrknilo čez rob čolna v vodo. Šele tedaj so prišli potniki do glasu.

122. Peggy in profesor sta takoj poskrbela za Jimovo rano. Jim je nosil debelo platneno srajco, zato kačji zobje niso prodrli pregloboko v meso. Vseeno pa sta mu Peggy in profesor rano razkužila in obvezala: »Anakondini zobje sicer niso strupeni, vendar previdnost nikoli ne škoduje,« je poudaril profesor. Stric Tom je majal z glavo.

123. »Fant, ti imaš vrvi namesto živcev,« je dejal Jimu, ki ni kazal niti trohice razburjenja. Le vstal je in segel s krepkim stiskom v Henovo roko. »Hvala,« je dejal. »Hvala vsem, ki ste me rešili.« Kljub temu, da so vsi občudovali Henovo prisebnost in moč, se Indijancevo obličje ni razjasnilo. »Prva nesreča je mimo, še dve nas čakata,« je govoril.

124. Henova napoved se je nepričakovano hitro uresničila. Družba je pozajtrkovala v mirni, blatni laguni. Peggy je nagajala Petru, naj vendar že pokaže svoje ribiške sposobnosti, da bo lahko za kosilo pripravila pečene ribe. Zato Peter po zajtrku ni legel k počitku kot drugi popotniki, ampak je sedel v zadnji konec čolna in vrgel trnek v vodo.

125. V začetku so ribe hitro prijemale in kmalu je bila Petrova ribiška košarica polna. Sonce ga je prijetno grela v hrbet in zaspana glava mu je padla na prsi. Dremaje se je sklonil čez rob čolna nad vodno gladino. Zdajci se je v bližini čolna skalila voda, pljusnilo je in iz vode je s polovico telesa šinila velika riba sive barve.

126. Pljusk vode je prebudil Petra v trenutku, ko se je pred njim odprlo strašno žrelo z dvema vrstama majhnih, ostrih zob. Najprej se je Petru zazdelo, da ga v sanjah tlačí mora, saj tako velikega ribjega žrela še ni nikdar videl. Preplašeno je trznil nazaj in padel na dno čolna, riba pa je hlastnila za njim in se mu zagrizla v iztegnjeni roki.

127. Čoln se je sunkovito zazibal pod težo velike ribe, ki je hotela nazaj v vodo in je s seboj vlekla tudi Petra. Peter se je z nogami oklenil klopi in se na vso moč upiral, saj se je zavedal, da ga čaka v vodi smrt. Toda sili ribjega telesa se ni mogel dolgo ustavljati. Že se je nevarno bližal robu čolna. Hen se je zbudil ravno ob pravem času.

128. Pograbil je svojo težko, kot britev ostro mačeto, priskočil in z mogočnim zamahom spustil svoje orodje na ribin hrbet. Udarec je bil silovit, da je mačeta prebila debelo sivo kožo, trdo meso in hrustančasta vretenca ter se zasekala globoko v rob čolna. Velikanska glava je padla v vodo, dolgo telo pa je plavalo sem ter tja po površini.

129. Hen se je sklonil čez rob čolna, pograbil za eno izmed hrbtnih plavuti in privezal veliko ribo z vrvjo k čolnu. »To je največja riba piraiba, kar sem jih kdaj videl,« je zasopel, »in videl jih nisem malo. Indijanci se je bolj boje kot aligatorjev in anakond, saj je že marsikdo izginil v njenem žrelu. Imeli bomo dobro kosilo, ker je njeno meso zelo okusno.«